

Sygn. akt V KS 20/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lipca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Puskarski

SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Agnieszka Murzynowska

w sprawie **P. W.**

oskarżonego z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k., art. 233 § 1 k.k.

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 28 lipca 2021 r.,

skargi złożonej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 22 marca 2021 r., sygn. akt IV Ka (...)

uchylającego co do tego oskarżonego

wyrok Sądu Rejonowego w M.

z dnia 31 lipca 2020 r., sygn. akt II K (...)

- I. uchyla zaskarżony wyrok w zakresie uchylenia
rozstrzygnięcia zawartego w pkt V części dyspozytywnej
wyroku Sądu Rejonowego w M. (tj. co do czynu
zarzucanego ujętego w pkt IV części wstępnej tego wyroku);**
- II. nakazuje zwrócić oskarżonemu P. W.
uiszczoną opłatę od skargi w wysokości 450 złotych.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w M. wyrokiem z dnia 31 lipca 2020 r. sygn. akt II K (...), uznał między innymi oskarżonego P. W. za winnego popełnienia czynu opisanego w pkt IV części wstępnej wyroku, z tym, że w jego opisie w miejsce słów „zamierzonego czynu” wpisał słowa „zamierzonego celu”, to jest przestępstwa z art. 13 § 1 k.k. w związku z art. 286 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 286 § 1 k.k. w związku z art. 14 § 1 k.k. wymierzył oskarżonemu karę sześciu miesięcy pozbawienia wolności (**pkt. V części dyspozytywnej wyroku**), jak też ustalił, że czyn opisany w pkt V części wstępnej wyroku, którego dopuścić się miał P. W., stanowi przestępstwo z art. 233 § 1a k.k., i na mocy art. 414 § 1 k.p.k. w związku z art. 17 § 1 pkt 4 k.p.k. i art. 233 § 3 k.k. umorzył postępowanie w tym zakresie (**pkt VI części dyspozytywnej wyroku**); na podstawie art. 69 § 1 k.k. i art. 70 § 1 k.k. wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres dwóch lat próby (**pkt IX części dyspozytywnej wyroku**); na zasadzie art. 72 § 1 k.k. zobowiązał go do informowania sądu na piśmie o przebiegu okresu próby, nie rzadziej niż co sześć miesięcy, licząc od dnia prawomocności wyroku (**pkt X części dyspozytywnej wyroku**).

Prokurator Rejonowy w M. zaskarżył powyższy wyrok apelacją w zakresie czynu opisanego w pkt V części wstępnej wyroku (**tj. rozstrzygnięcie z pkt VI części dyspozytywnej wyroku**) na niekorzyść oskarżonego P. W., zarzucając obrazę przepisów prawa materialnego, a to art. 233 § 1a k.k. poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że czyn zarzucony oskarżonemu wypełnia znamiona typu uprzywilejowanego określonego w tym przepisie, będące konsekwencją niezasadnego uznania, że oskarżonemu przysługiwało prawo do uchylenia się odpowiedzi na pytanie w obawie przed grożącą mu odpowiedzialnością karną, o którym nie został pouczony, co skutkowało zastosowaniem klauzuli niekaralności przewidzianej w art. 233 § 3 k.k. i umorzeniem postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 4 k.p.k., podczas gdy w dacie popełnienia zarzucanego oskarżonemu czynu, tj. 21 grudnia 2014 r., brak było jakichkolwiek przesłanek faktycznych do pouczenia go o prawie do odmowy odpowiedzi na pytania w trybie art. 183 § 1 k.p.k., a tym bardziej przedstawienie mu zarzutu popełnienia przestępstwa, a ponadto w tym czasie ustawodawca nie przewidywał uprzywilejowanego typu występku składania fałszywych zeznań z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą osobie składającej takie zeznania, co kumulatywnie przemawia za przypisaniem oskarżonemu występku kwalifikowanego z art. 233 § 1 k.k. Podnosząc ten zarzut wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w części obejmującej rozstrzygnięcie zawarte w pkt VI o umorzeniu postępowania karnego wobec oskarżonego P. W. w zakresie czynu opisanego w pkt V części wstępnej

wyroku i przekazanie w tym zakresie sprawy Sądowi Rejonowemu w M. celem jej ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 22 marca 2021 r., sygn. akt IV Ka (...), uchylił orzeczenia **zawarte w pkt. V i VI jego części dyspozytywnej** w odniesieniu do oskarżonego P. W. i sprawę w tym zakresie przekazał Sądowi Rejonowemu w M. do ponownego rozpoznania.

Na powyższy wyrok Sądu Okręgowego w W. skargę złożył obrońca oskarżonego P. W. w zakresie, w jakim doszło w nim do uchylenia rozstrzygnięcia **z pkt V części dyspozytywnej** wyroku Sądu Rejonowego w M. z dnia 31 lipca 2020 r., sygn. akt II K (...), zarzucając wadliwość natury bezwzględnej przyczyny odwoławczej, ujętej w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k., polegającą na uchyleniu przez Sąd Okręgowy w W. orzeczenia Sądu I instancji odnośnie czynu, który w postępowaniu przez Sądem I instancji, został już prawomocnie osądzony, gdyż wyrok Sądu Rejonowego w M. z dnia 31 lipca 2020 r., jako niezaskarżony w punkcie V części dyspozytywnej, uprawomocnił się w ustawowym terminie, przed dniem orzekania przez Sąd Okręgowy w W.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga wniesiona przez obrońcę oskarżonego okazała się zasadna.

Skarżący trafnie wykazał, że uchylenie orzeczenia Sądu Rejonowego w M. z dnia 31 lipca 2020 r. sygn. akt II K (...), nastąpiło także w punkcie V jego części dyspozytywnej, która nie została zaskarżona wniesioną na niekorzyść apelacją Prokuratora Rejonowego w M., skarżącego wyłącznie rozstrzygnięcie z pkt VI części dyspozytywnej tego wyroku. Przypomnieć należy, że kierunek środka odwoławczego ogranicza możliwość orzekania przez sąd odwoławczy, ale jedynie na niekorzyść oskarżonego. Jest to związane z obowiązywaniem zakazu *reformationis in peius*. Można więc orzekać na niekorzyść oskarżonego tylko, gdy środek odwoławczy został wniesiony na jego niekorzyść i tylko w granicach zaskarżenia, chyba, że ustawa nakazuje wydanie orzeczenia niezależnie od granic zaskarżenia, oraz w razie stwierdzenia uchybień podniesionych w środku odwoławczym, chyba że środek odwoławczy nie pochodzi od oskarżyciela publicznego lub pełnomocnika i nie podniesiono w nim zarzutów albo ustawa nakazuje wydanie orzeczenia niezależnie od podniesionych zarzutów (por. art. 434 § 1 k.p.k.). Oczywiście środek odwoławczy wniesiony na niekorzyść oskarżonego może spowodować orzeczenie także na

korzyść, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 440 k.p.k. lub art. 455 k.p.k. (por. art. 434 § 2 k.p.k.). Podkreślić należy, że zakaz *reformationis in peius* jest istotną gwarancją praw procesowych oskarżonego. Wprawdzie zakaz ten nie wynika wprost z istoty konstytucyjnego prawa do obrony, ale jest w tym prawie głęboko zakorzeniony (por. np. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 września 2006 r., sygn. akt SK 60/05, OTK – A 2006, nr 8, poz. 101). Wskazać przy tym należy, że ani oskarżony P. W., ani jego obrońca nie składali apelacji od wyroku Sądu Rejonowego w M. z dnia 31 lipca 2020 r., sygn. akt II K (...).

Sąd Okręgowy w W. rozpoznając apelację Prokuratora Rejonowego w M., wniesioną na niekorzyść oskarżonego P. W., wyszedł poza zakres zaskarżenia zakreślony apelacją złożoną na niekorzyść, a ograniczającą się do punktu V części wstępnej wyroku (czyli pkt VI części dyspozytywnej wyroku), obejmując swym rozstrzygnięciem także punkt IV części wstępnej wyroku (czyli pkt V części dyspozytywnej wyroku zaskarżonego apelacją). Należało podzielić pogląd skarżącego, iż na gruncie rozpoznawanej sprawy nie wystąpiła żadna z okoliczności umożliwiających rozpoznanie sprawy poza granicami zaskarżenia, to jest okoliczności wskazanych w art. 435 k.p.k., art. 439 § 1 k.p.k. art. 440 k.p.k. czy art. 455 k.p.k. Wymienione przepisy wskazują okoliczności, które sąd odwoławczy musi uwzględnić z urzędu i niezależnie od granic zaskarżenia oraz podniesionych zarzutów. W realiach sprawy, ani z treści wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 22 marca 2012 r., sygn. akt IV Ka (...), ani z jego pisemnego uzasadnienie, nie wynika aby rozpoznanie niniejszej sprawy poza granicami zaskarżenia było decyzją tego Sądu podjętą z uwagi na wystąpienie określonych w ustawie procesowej okoliczności umożliwiających rozpoznanie sprawy poza granicami zaskarżenia.

Biorąc powyższe pod uwagę należało uwzględnić skargę obrońcy oskarżonego P. W. i uchylić w części wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 22 marca 2021 r., to jest w zakresie, w jakim doszło w nim do uchylenia punktu V części dyspozytywnej orzeczenia Sądu Rejonowego w M. Przepis art. 539e § 2 k.p.k. między innymi stanowi, że uwzględniając skargę Sąd Najwyższy wyrokiem uchyła zaskarżony wyrok w całości lub w części i przekazuje sprawę właściwemu sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy prezentuje pogląd, że katalog orzeczeń wymienionych w art. 539e § 2 k.p.k., nie ma charakteru zamkniętego. Podobnie jak nie ma charakteru zamkniętego katalog orzeczeń wydawanych przez Sąd Najwyższy po rozpoznaniu innego

nadzwyczajnego środka odwoławczego jakim jest kasacja. W przypadku uwzględnienia przez Sąd Najwyższy skargi na wyrok sądu odwoławczego możliwe jest też zatem ograniczenie rozstrzygnięcia do samego uchylenia części zaskarżonego skargą wyroku sądu odwoławczego bez przekazywania sprawy w tej części sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania. Może mieć to miejsce na przykład wówczas, gdy sąd odwoławczy uchylił wyrok działając poza granicami zaskarżenia, a w sprawie nie zachodziły wypadki wskazane w art. 435 k.p.k., art. 439 § 1 k.p.k. art. 440 k.p.k., zaś po uchyleniu wadliwego wyroku sądu odwoławczego niedopuszczalne byłoby prowadzenie ponownego postępowania przez sąd odwoławczy w tym zakresie z uwagi na brak przedmiotu.

Kierując się przedstawionymi motywami Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.